

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2015

Índex

PRESENTACIÓ

3

1. CONGRESSOS I ALTRES REUNIONS CIENTÍFIQUES

4

2. SEMINARIS PERMANENTS

6

3. ORGANITZACIÓ DE CONFERÈNCIES I ALTRES ACTIVITATS DE DIFUSIÓ

8

4. PRINCIPALS PUBLICACIONS DE MEMBRES DEL CEFID

9

5. JORNADES D'ACTUALITZACIÓ CIENTÍFICA I DIDÀCTICA COORGANITZADES AMB L'ICE DE LA UAB

19

6. TESIS DOCTORALS

21

7. PROJECTES FINANÇATS

22

Presentació

Ens plau oferir-vos, com solem fer cada primavera, un resum de les activitats més destacades dutes a terme pel CEFID durant l'any anterior, en aquest cas el 2015. La memòria que us fem a mans presenta, en els seus dos primers apartats, les accions desenvolupades en la línia d'afavorir el debat científic i l'enfortiment i l'ampliació de xarxes de col·laboració i intercanvi de coneixements amb altres centres i grups de recerca. Amb aquest objectiu comú, les actuacions han adoptat diverses formes: congressos, col·loquis, simposis, jornades i seminaris; pel que fa a aquests darrers, remarcuem específicament els seminaris permanents del GREF i el GEXEL, que acumulen ja una sòlida trajectòria. D'altra banda, la memòria també recull, en el seu tercer apartat, les activitats realitzades al llarg de l'any per tal de potenciar la difusió de coneixements, com ara conferències i presentacions. Cal subratllar que el manteniment d'una intensa activitat tant pel que fa a reunions científiques com a accions de difusió ha seguit exigint un esforç especial en un context en què romanen estroncades la major part de les fonts de finançament que en el passat permetien emprendre noves activitats; de fet, malgrat l'esforç realitzat ha calgut descartar-ne algunes. El quart apartat, el més extens de tots, es dedica a les abundants publicacions –llibres, capítols de llibre i articles en revistes de referència- que constitueixen la principal plasmació de la recerca desenvolupada pels membres del centre i també una de les seves vies fonamentals de transferència de coneixements. Aquesta dimensió de transferència és igualment present, junt amb l'oferta d'una formació de qualitat, en les Jornades d'actualització científica i didàctica que anualment es coorganitzen amb l'ICE de la UAB i que el 2015 van arribar ja a la seva vuitena edició; podeu veure'n el detall a l'apartat cinquè. Ara bé, la dimensió formativa del centre es projecta particularment en relació amb els nous investigadors; en consonància amb això, l'apartat sisè ofereix la llista de les tesis doctorals dirigides per membres del CEFID que s'han defensat al llarg del 2015. La memòria es clou amb l'apartat setè, que recull els diversos projectes finançats i accions subvencionades –vies de captació de recursos i, per tant, cabdals per al reforçament de l'activitat investigadora- que estan a càrrec de membres o grups del CEFID, ja siguin novetats del 2015 o corresponguin a actuacions iniciades anteriorment que han seguit en vigor durant l'any.

CARME MOLINERO
Directora
Abril de 2016

Congressos i altres reunions científiques

Durant el 2015, des del CEFID i des dels grups que en formen part es va impulsar la celebració d'un seguit de reunions científiques que, amb diversos formats –congressos, col·loquis, jornades, seminaris–, tingueren com a fita comuna la potenciació del debat entre investigadors i l'intercanvi del coneixement generat a través de la recerca. En la perspectiva de reforçar les xarxes de col·laboració ja existents amb altres centres i grups i teixir-ne de noves, una bona part d'aquestes accions van ser coorganitzades amb altres institucions i tingueren una marcada dimensió internacional, tant pel que fa als continguts com als participants.

- Jornada *Homenaje a José Ricardo Morales con motivo de su centenario*
UAB, 14 d'abril de 2015
Organitzada pel Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID)
- Jornades *En memoria de Adolfo Sánchez Vázquez en el centenario de su nacimiento*
UAB, 2-3 de juny de 2015
Organitzades pel Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID) i el CSIC
- *III International Conference Strikes and Social Conflicts. Combined Historical Approaches to Conflict*
UAB, 16-19 de juny de 2015
Organitzat pel CEFID en el marc de la International Association Strikes and Social Conflicts.
- Simposi i homenatge a Borja de Riquer: *El franquisme a Catalunya. Quinze anys de recerques (2000-2015): balanç i perspectives.*
UAB, 3-4 de setembre de 2015
Organitzat pel CEFID
- *International Workshop on Corporatism*
UAB, 1-2 d'octubre de 2015
Organitzat pel Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF-CEFID) i l'Instituto de História Contemporânea da Universidade Nova de Lisboa (IHC-UNL)

- Jornada Internacional *Max Aub en el siglo XXI: Estado de la cuestión y futuras líneas de investigación*
UAB, 16-17 de novembre de 2015
Organitzat pel Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID)
- Seminari internacional *L'esquerra a la transició espanyola*
UAB, 26-27 de novembre de 2015
Organitzat pel Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF-CEFID)
- Col·loqui internacional *El exilio republicano de 1939 y el hispanismo en Estados Unidos*
UAB, 3-4 de desembre de 2015
Organitzat pel Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID)

2 Seminaris permanents

Les sessions dels seminaris permanents del GREF i el GEXEL han seguit duent-se a terme a un ritme tan intens com el dels anys anteriors. En el marc dels seminaris es presenten recerques que estan desenvolupant o acaben de concloure destacats especialistes. Aquestes presentacions són el punt de partida de debats relacionats amb les línies de recerca dels grups, uns debats en els quals, a més, és freqüent que s'incorpori una perspectiva interdisciplinària. Les sessions del 2015 han estat les següents:

2.1. Sessió conjunta dels seminaris permanents del Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF-CEFID) i el Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID)

- *Homenatge a Rafael Chirbes*
A càrrec de Manuel Aznar Soler (UAB), Teresa Barjau (GICES XIX-UAB), Alfons Cervera (escriptor), Olga Merino (escriptora), Joaquim Parellada (GICES XIX-UAB), Juan Rodríguez (UAB) i Fernando Valls (UAB)
Data: 24 de novembre de 2015

2.2. Seminari permanent del Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF-CEFID)

- *Representacions de gènere en el cinema espanyol (1939-1982): figures i fissures*
A càrrec d'Aintzane Rincón (UPV/EHU)
Data: 18 de febrer de 2015
- *Memòries de la Revolució Portuguesa i de la Transició Espanyola a través de la premsa: un estudi comparat (1986-1994/96)*
A càrrec de Luciana Soutelo (Instituto de História Contemporânea / Faculdade de Letras da Universidade do Porto)
Data: 25 de març de 2015
- *La influencia de los mitos políticos latinoamericanos en la Europa de los años 60 y 70: el caso de Italia*
A càrrec de Maria Rosaria Stabili (Università degli Studi Roma Tre)
Data: 8 de maig de 2015

- *“Impasible el ademán”*: trenta-vuit anys de govern franquista a Barcelona, 1939-1977
A càrrec de Javier Tébar, Manel Risques, Martí Marín i Pau Casanellas (CEFID-UAB)
Data: 20 d'octubre de 2015
- *Las organizaciones patronales y Europa: del franquismo a la democracia*
A càrrec de Guillermo García Crespo (CEFID-UAB)
Data: 1 de desembre de 2015

2.3. Seminari permanent del Grupo de Estudios del Exilio Literario (GEXEL-CEFID)

- *Sessió amb Fernando Aínsa i Paula Simón*
Intervencions:
Fernando Aínsa, a propòsit del seu llibre *Desde el otro lado. Prosas concisas*
Paula Simón, “El exilio teatral republicano en Argentina”
Data: 15 de gener de 2015
- *Sessió amb José-Ramón López García, Alessio Piras i Maria Manuela Morais*
Intervencions:
José-Ramón López García (GEXEL-CEFID), sobre el seu llibre *Fábula y espejo. Variaciones sobre lo judío en la obra de Max Aub*
Alessio Piras (Università di Pisa), “Max Aub: guerra y exilio. Una comparación y un epistolario”
Maria Manuela Morais (Universitat Pompeu Fabra i Facultade de Letras da Universidade do Porto), “Paralelos de experiencias de exilio en tiempos de dictaduras. Presentación del escritor José Rodrigues Miguéis en diálogo inesperado con Max Aub”
Data: 5 de febrer de 2015.
- *Sessió amb Matilde de Eiroa i Haruko Hosoda*
Intervencions:
Matilde de Eiroa (Universidad Carlos III de Madrid), sobre el seu llibre *Isabel de Palencia: diplomacia, periodismo y militancia al servicio de la República*
Haruko Hosoda (Universitat de Nihon, Japó), “Pau Casals y la política internacional. Desde Cataluña al mundo”
Data: 5 de març de 2015
- *Sessió amb Juan Ignacio del Cueto Ruiz-Funes*
A propòsit del seu llibre *Arquitectos españoles exiliados en México*
Data: 11 de maig de 2015
- *Sessió amb Mario Martín Gijón*
A propòsit del seu llibre *La Resistencia franco-española (1939-1950)*
Data: 17 de setembre de 2015

3

Organització de conferències i altres activitats de difusió

3.1. Conferències del GREF-CEFID

Un any més, i com porta fent des del 2002, el GREF-CEFID ha dut a terme el seu tradicional cicle de conferències, una acció de difusió de coneixements pensada especialment, encara que no de forma exclusiva, per reforçar i complementar la formació dels estudiants dels diversos graus d'humanitats. El 2015 les conferències han estat dedicades a *L'exili republicà de 1939*. La sessió, celebrada el 20 de març, va comptar amb aquestes dues intervencions:

- *Identidades y culturas políticas del exilio republicano*,
A càrrec d'Abdón Mateos (UNED)
- *L'exili català, 1939-1954*
A càrrec de Francesc Vilanova (UAB)

3.2. Jornada Dones i Història. Reptes i dificultat de recuperar i difondre el seu protagonisme

La Jornada, organitzada per l'Associació d'Amics de la UAB i el CEFID i celebrada el 3 de desembre de 2015 al Col·legi de Periodistes de Catalunya, va servir per presentar els resultats del projecte *Recuperar, conservar i difondre. La creació d'un fons oral sobre dones universitàries a Barcelona durant el franquisme* (vegeu apartat 7.1) i també per a una reflexió i un debat més generals sobre les vies per recuperar el protagonisme de les dones a la Història. Hi van intervenir com a ponents Cristina Borderias (Universitat de Barcelona), Cèlia Cañellas (Grup Historaula i INS Ernest Lluch), Mercè Otero Vidal (Ca la Dona) i Helena Saavedra (CEFID-UAB).

Principals publicacions de membres del CEFID

4.1. Llibres.

Araya Gómez, Rodrigo, *Organizaciones sindicales en Chile. De la resistencia a la política de los consensos: 1983-1994*, Providencia, Ediciones Universidad Finis Terrae, 2015.

Aznar Soler, Manuel (amb Monique Alonso, coords.), *Antonio Machado y el exilio republicano de 1939 en Francia*, Sevilla, Renacimiento, 2015.

Canales Serrano, Antonio Francisco (amb Amparo Gómez Rodríguez, eds.), *La larga noche de la educación española. El sistema educativo español en la posguerra*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2015.

Colomer, Margarida, *Francesc Burniol. El mestre que fou depurat per republicà i catalanista*, Voliana Edicions, 2015.

Duch Plana, Montserrat (amb Santiago Castillo, coords.), *Sociabilidades en la historia*, Tarragona, Asociación de Historia Social, 2015.

Molinero, Carme; Risques Corbella, Manuel; Vilanova i Vila-Abadal, Francesc (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015.

Moreno Cantano, Antonio César, *Anticlericalismo y crítica social. El sacerdote republicano Hugo Moreno López / Juan García Morales (1883-1946)*, Sarrión, Muñoz Moya Editores, 2015.

Manel Risques Corbella (dir.), *Catalunya 1900-1980. Història en fotografies*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2015

Tébar Hurtado, Javier; Risques Corbella, Manel; Marín i Corbera, Martí; i Casanellas Peñalver, Pau, *Gobernadores. Barcelona en la España franquista (1939-1977)*, Barcelona, Comares, 2015.

Vilanova i Vila-Abadal, Francesc, *Fer-se franquista. Guerra Civil i postguerra del periodista Carles Sentís (1936-1946)*, Palma, Leonard Muntaner, 2015.

4.2. Capítols de llibre.

Aznar Soler, Manuel, «¡Soledad y Libertad para los 34 de Barcelona! Las dos primeras obras dramáticas del exiliado Jorge Semprún », a Beatriz Aracil Varón, José Luis Ferris, Mónica Ruiz Bañuls (coords.), *América Latina y Europa: espacios compartidos en el teatro contemporáneo*, Madrid, Visor Libros, 2015, pp. 227-250.

Aznar Soler, Manuel, «La literatura dramática de Ramón J. Sender», a Juan Pablo Heras; José Paulino Ayuso (coords.), *El exilio teatral republicano de 1939 en México*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 264-277.

Aznar Soler, Manuel, «La literatura dramática de Cecilia G. De Guillarte», a Juan Pablo Heras; José Paulino Ayuso (coords.), *El exilio teatral republicano de 1939 en México*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 376-381.

Aznar Soler, Manuel (amb Juan Pablo Heras i Rosana Murias), «Otros autores del exilio republicano en México», a Juan Pablo Heras; José Paulino Ayuso (coords.), *El exilio teatral republicano de 1939 en México*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 441-470.

Canales Serrano, Antonio Francisco (amb Amparo Gómez Rodríguez), «Educación y franquismo: ruptura e involución», a Antonio Francisco Canales Serrano i Amparo Gómez Rodríguez (eds.), *El sistema educativo español en la posguerra*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2015, pp. 13-22.

Canales Serrano, Antonio Francisco, «El bachillerato en los años cuarenta: la victoria católica», a Antonio Francisco Canales Serrano i Amparo Gómez Rodríguez (eds.), *El sistema educativo español en la posguerra*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2015, pp. 97-130.

Canales Serrano, Antonio Francisco, «El personal polític», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 148-168.

Chiao-in, Chen, «Crisis interna y externa. Los factores impulsores del fascismo chino», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 6497-6514.

Culla i Clarà, Joan Baptista, «La resistència cívica i cultural», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 84-101.

Del Río Morillas, Miguel Ángel, «Alianza Popular ante el proceso de reforma y de tránsito de la Dictadura a la “Democracia” (1977-1979)», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 3495-3513.

Esteve Juárez, Luis Antonio «El teatro del exilio de Manuel Andújar», a Juan Pablo Heras; José Paulino Ayuso (coords.), *El exilio teatral republicano de 1939 en México*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 345-357.

Ferrer González, Cristian, «Represión y violencia como síntoma de crisis orgánica? A propósito de la “Marxa de la Llibertat”, la reacción del franquismo y las respuestas sociales en la Cataluña rural», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp.5665-5685.

Ferrer González, Cristian, «Municipalismo y cambio político (1976-1979). La construcción de la democracia rural», a Vicent Bellver et al. (coords.), *Otras voces, otros ámbitos: los sujetos y su entorno. Nuevas perspectivas de la historia sociocultural*, Valencia, Universitat de València – Asociación de Historia Contemporánea, 2015, pp. 257-262.

Ferrer González, Cristian, “Los carlismos de la transición: las idiosincrasias carlistas frente al cambio político (1963-1979)”, en Juan Carlos Colomer, Javier Esteve y Mélanie Ibáñez (coords.), *Ayer y hoy. Debates, historiografía y didáctica de la historia*, València, Asociación de Historia Contemporánea / Universitat de València, 2015, pp. 151-155.

Ferrer González, Cristian, «“Partido de masas, partido clandestino”. Redes, activismo y militancia comunista bajo el franquismo», a Montserrat Duch i Santiago Castillo (coords.), *Sociabilidades en la historia*, Tarragona, Asociación de Historia Social, 2015.

Forti, Steven, «El comunismo visto por aquellos que decidieron abrazar el fascismo: una primera aproximación», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 3831-3839.

García Crespo, Guillermo, «“Sí, si nosotros fijamos el precio”. Los empresarios españoles y la integración en Europa (1976-1986)», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 521-537.

Geniola, Andrea, «Del “nacionalismo banal” al oficial-nacionalismo: una lectura crítica y una cuestión conceptual», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 4067-4088.

Glondys, Olga, «Las becas del congreso por la libertad de la cultura a los creadores antifranquistas: ¿un ejemplo de la intervención política en la cultura?», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, UAM Ediciones, 2015, pp. 1391-1412.

Glondys, Olga, «España y la Guerra Fría», a Enrique Bengochea Tirado; Elena Monzón Pertejo; David G. Sarmiento (coords.), *Relaciones en conflicto: nuevas perspectivas sobre relaciones internacionales desde la Historia*, Valencia, Universitat de València – Asociación de Historia Contemporánea, 2015, pp. 88-91.

Glondys, Olga, «El homenaje a Antonio Machado de 1959 en las revistas “Cuadernos del Congreso por la libertad y la cultura” y “Nuestras ideas” ¿La Guerra Fría cultural?», a Monique Alonso; Manuel Aznar Soler, *Antonio Machado y el exilio republicano de 1939 en Francia*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 100-117.

Hidalgo Náchter, Max, «Usos críticos de Borges en el campo intelectual francés (de Blanchot a Foucault)», a Adriaenses, Brigitte; Botterweg, Meike; Steenmeijer, Maarten; Wijnterp, Lies, *Una profunda necesidad en la ficción contemporánea: la recepción de Borges en la república mundial de las letras*, Madrid / Frankfurt, Editorial Iberoamericana, 2015, pp. 89-109.

Lázaro, Esther, «Estos días azules y este sol de la infancia», a Alonso, Monique; Manuel Aznar Soler, *Antonio Machado y el exilio republicano de 1939 en Francia*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 118-126.

López García, José-Ramón, “León Felipe ante Pablo Picasso, la metamorfosis quijotesca de *Rocinante* (1969)”, en Josu Chueca, Carolina Erdocia y Joxerra Zabala (eds.), *Arte y exilio. 1939-1960*, San Sebastián, Saturrarán, 2015, pp. 438-464.

López García, José-Ramón, “Antonio Machado y la poesía del exilio republicano: un camino por andar”, en Monique Alonso y Manuel Aznar Soler (eds.), *Antonio Machado y el exilio republicano de 1939 en Francia*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 127-140.

López García, José-Ramón, “*Manuscrito cuervo: el mundo como campo y escritura*”, en Fernando Larraz (ed.), *Homenaje a Francisco Caudet*, Madrid, Universidad Autónoma de Madrid, 2015, pp. 438-464.

Marín i Corbera, Martí, «Immigracions i societat catalana», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 174-197.

Mir, Conxita, «Repressió i control social durant el franquisme a Catalunya», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 16-36.

Molinero, Carme, «A herança do passado. O franquismo e a direita espanhola», a Manuel Loff, Filipe Piedade i Luciana Castro (coords.), *Dictaduras e Revolução. Democracia e políticas da memória*, Coimbra, Almedina, 2015, pp. 307-330.

Molinero, Carme, «El franquismo en el siglo XX español», a Antonio Canales i Amparo Gómez (eds.), *La larga noche de la educación española. El sistema educativo español en la posguerra*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2015, pp. 23-38.

Molinero, Carme, «La guerra civile e la costruzione della dittatura franchista all'epoca dei fascismi», a Daniella Gagliani (coord.), *Fascismo/i e Resistenza. Saggi e testimonianze per Luciano Casali*, Roma, Viella Libreria Editrice, 2015, pp. 29-41.

Molinero, Carme, «Subsistencia y actitudes populares durante el primer franquismo», a Susana Bayó Belenguer (coord.), *Getting it Wrong in Spain. From Civil War to Uncivil Peace (1936-1975)*, Londres / Nova York, Routledge / University of Glasgow, 2015, pp. 179-198.

Molinero, Carme, «Una diversa oposició a la dictadura», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 62-83.

Molinero, Carme; Ysàs, Pere, «Derechas e izquierdas en la España postfranquista», a Manuel Pérez Ledesma; Ismael Saz (coords.), *Del franquismo a la democracia, 1936-2013*, Madrid, Marcial Pons / Universidad de Zaragoza, 2015, pp. 361-394.

Morente Valero, Francisco, «Entre tinieblas. La universidad española en la larga posguerra», a Antonio Canales i Amparo Gómez (eds.), *La larga noche de la educación española. El sistema educativo español en la posguerra*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2015, pp. 185-220.

Morente Valero, Francisco, «Polítics, intel·lectuals i diàleg catalanoespanyol», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 198-219.

Riquer i Permanyer, Borja de, «Del Imperio arruinado a Nación cuestionada», a Joan Romaro i Antoni Furió (coords.), *Historia de las Españas: una aproximación crítica*, València, Tirant Humanidades, 2015, pp. 275-310.

Riquer i Permanyer, Borja de, «La crisis de la dictadura», a Julián Casanova (coord.), *Cuarenta años con Franco*, Barcelona, Crítica, 2015, pp. 115-150.

Risques Corbella, Manel, «Noves/velles institucions franquistes», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 127-147.

Risques Corbella, Manel, «Temps de crisi, transició i democràcia», a Manel Risques Corbella (dir.), *Catalunya 1900-1980. Història en fotografies*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 2015, 309-411.

Saavedra Mitjans, Helena, «Formas y procesos de socialización de las mujeres en el marco de la universidad franquista (1957-1977)», a Montserrat Duch i Santiago Castillo (coords.), *Sociabilidades en la historia*, Tarragona, Asociación de Historia Social, 2015.

Saavedra Mitjans, Helena, «Mujeres universitarias en el distrito universitario de Barcelona en el franquismo: una aproximación cuantitativa», a Pilar Folguera et al. (coords.), *Pensar con la historia desde el siglo XXI: actas del XII Congreso de la Asociación de Historia Contemporánea*, Madrid, Asociación de Historia Contemporánea, 2015, pp. 1065-1089 (CL).

Samblancat Miranda, Neus, «Un prefacio de Antonio Machado a una colección de poemas rojos», a Monique Alonso i Manuel Aznar (coords.), *Antonio Machado y el exilio republicano de 1939 en Francia*, Sevilla, Renacimiento, 2015, pp. 174-189.

Sesma Landrin, Nicolás (amb Jorge de Hoyos), «Los procesos de transición democrática a debate», a Juan Carlos Colomer, Javier Esteve i Mélanie Ibáñez (coords.), *Ayer y hoy: debates, historiografía y didáctica de la historia*, València, Universitat de València, 2015, pp. 147-150.

Toda i Bonet, Agnès, «The building of the catalan nation in the works of Maria Aurèlia Capmany», a Flocel Sabaté i Curull (coord.), *Conditioned identities: wished-for and unwished-for identities*, Suïssa, Peter Lang AG, 2015, pp. 235-258.

Valls, Fernando, «El microrrelato como género literario», a Ottmar Ette, Dieter Ingenschay, Friedhelm Schmidt-Welle i Fernando Valls Taberner (coords.), *MicroBerlín: de minificciones y microrrelatos*, Madrid / Frankfurt, Vervuert Verlagsges, 2015, pp. 21-49.

Vilanova i Vila-Abadal, Francesc, «Els camins incerts de l'exili del 1939», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 38-61.

Vinyes Ribes, Ricard, «L'esforç associatiu en les vindicacions memorialistes democràtiques a Catalunya (1980-2002)», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 220-238.

Vinyes Ribes, Ricard, «La política della dittadura franchista per il sequestro e la rieducazione dei figli dei dissidenti politici. Un progetto e un sistema (1938-1949)», a Daniella Gagliani (coord.), *Fascismo/i e Resistenza. Saggi e testimonianze per Luciano Casali*, Roma, Viella Libreria Editrice, 2015, pp. 65-77.

Ysàs Solanes, Pere, «El final de la dictadura», a Carme Molinero, Manel Risques i Francesc Vilanova (coords.), *Sobre el franquisme i Catalunya. Homenatge a Borja de Riquer i Permanyer*, Barcelona, Efadós, 2015, pp. 104-121.

Ysàs Solanes, Pere, «L'agonia della dittadura franchista», a Daniella Gagliani (coord.), *Fascismo/i e Resistenza. Saggi e testimonianze per Luciano Casali*, Roma, Viella Libreria Editrice, 2015, pp. 125-197.

Ysàs Solanes, Pere, «Memória e silêncio. A esquerda espanhola durante a transição», a Manuel Loff, Filipe Piedade i Luciana Castro (coords.), *Dictaduras e Revolução. Democracia e políticas da memória*, Coimbra, Almedina, 2015, pp. 331-352.

4.3. Articles de revistes

Aznar Soler, Manuel, «Doce cartas inéditas de Rafael Alberti, José Bergamín, Alejandro Casona, Jean Cassou, Jacinto Grau y Margarita Xirgu a María Casares», *Anales de la literatura española contemporánea*, vol. 40, núm. 2, 2015, pp. 5-33.

Aznar Soler, Manuel, «¡Qué blanco no es negro! Con Jesús Cracio», *Primer acto: cuadernos de investigación teatral*, núm. 349, 2015, pp. 50-54.

Aznar Soler, Manuel, «Epistolario. De las cartas de José Ferrater Mora, crítico teatral de José Ricardo Morales», *Primer acto: cuadernos de investigación teatral*, núm. 349, 2015, pp. 70-78.

Aznar Soler, Manuel, «Homenaje de la Junta de Cultura Española a Antonio Machado en México con motivo del primer aniversario de su muerte (1940)», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 75-96.

Aznar Soler, Manuel, «Invitación a la lectura de un Diccionario de Nómada», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 351-352.

Arnabat Mata, Ramón; Tébar Hurtado, Javier (amb Joaquim Aloy i Rosa Toran), «Un futur diferent per al Memorial Democràtic», *L'Avenç: revista de història i cultura*, núm. 410, 2015, pp.6-7.

Campillo, María, «L'univers mexicà en la narrativa de Tísner, Pere Calders i Lluís Ferran de Pol: tres novel·les», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 117-124.

Casals i Martorell, Daniel, «Contribució de Josep Ibàñez i Senserrich a la difusió i la reivindicació del català durant el franquisme a la premsa: la primera etapa (1966-1967) de la secció "Aclariments lingüístics" de Tele/Estel», *Estudis Romànics*, núm. 37, 2015, pp. 85-113.

Casanellas Peñalver, Pau, «La cuestión catalana. Cataluña en la transición española, Crítica, Barcelona, 2014», *Nazioni e Regioni. Studi e ricerche sulla comunità immaginata*, núm. 6, 2015, pp. 118-120.

Cuesta Gómez, José Miguel, «El moviment veïnal al Barcelonès Nord (1954-1987)», *Franquisme & Transició*, núm. 3, 2015, pp. 121-156.

Del Río Morillas, Miguel Ángel, «Acción regional e López Rodó: el “regionalismo bien entendido” de Alianza Popular (1976-1977)», *Nazioni e Regioni. Studi e ricerche sulla comunità immaginata*, núm. 6, 2015, pp. 63-80.

Del Río Morillas, Miguel Ángel, «Los orígenes de Alianza Popular: entre el reformismo institucional y la extrema derecha neofranquista nacional-populista (1976-1979). Un estado de la cuestión», *Franquisme & Transició*, núm. 3, 2015, pp. 301-333.

Duch Plana, Montserrat (amb Palau Vergés, Montserrat), «La socialización de los saberes femeninos. El Instituto de Cultura y Biblioteca Popular para la Mujer, Barcelona (1900-1936) », *Historia Social*, núm. 82, 2015, pp. 133-147.

Esteve Juárez, Luis Antonio, «El retorno de Manuel Andújar en su teatro», *Boletín del Instituto de Estudios Giennenses*, núm. 211, 2015, pp. 85-104.

Esteve Juárez, Luis Antonio, «"Junqueras de Carpetonia", leída desde la perspectiva de "Lares y Penares"», *Boletín del Instituto de Estudios Giennenses*, núm. 211, 2015, pp. 105-116.

Ferré Pavia, Carme; (Orozco Toro, Jaime Alberto), «La difusión de las causas sociales y su impacto en la percepción de la imagen de marca. El caso español de Televisió de Catalunya», *Cuadernos. Info*, núm. 35, 2015, pp. 125-138.

Ferré Pavia, Carme (amb Zabaleta Urkiola, Iñaki; Fernández Astobiza, Itxaso; Urrutia Izaguirre, Santiago; Gutierrez Paz, Miren Arantza; Xamardo González, Nicolás), «El efecto de la digitalización en la financiación de los medios en lenguas minoritarias. Diez casos europeos», *Palabra Clave*, vol. 18, núm. 1, 2015, pp. 131-155.

Foguet i Boreu, Francesc, «Joan Fuster: “considerado como elemento catalanista”», *L’Espill*, núm. 49, 2015, pp. 92-109.

Foguet i Boreu, Francesc, «Joan Oliver: "De ideología catalano-separatista, contrario al Régimen" (1963-1971)», *Franquisme & Transició*, núm. 3, 2015, pp. 175-287.

Forti, Steven, «Herida, tatuaje y recuerdo. Experiencia humana, transposición literaria e influencia política de la Gran Guerra en Curzio Malaparte y Pierre Drieu La Rochelle», *Rubrica Contemporánea*, vol. 4, núm. 8, 2015, pp. 49-68.

Forti, Steven, «Vèncer, convèncer i subvencionar. Violència i consens al feixisme italià», *L’Espill (2ª època)*, núm. 49, 2015, pp. 46-59.

Gallén Miret, Enric, «Guillermo Díaz-Plaja, director de l’Institut del Teatre durant el primer franquisme», *Franquisme & Transició*, núm. 3, 2015, pp. 41-119.

Gallén Miret, Enric, «Literatura catalana i multilingüisme», *Serra d’Or*, núm. 668, 2015, p. 92.

Geniola, Andrea, «La persistenza della nazione». Una raccolta critica di studi sul nazionalismo», a *Nazioni e Regioni. Studi e ricerche sulla comunità immaginata*, núm. 5, 2015, pp. 149-167.

Glondys, Olga, «El Congreso por la Libertad de la Cultura y su apoyo a la disidencia cultural durante el franquismo», *Revista Complutense de Historia de América*, núm. 41, 2015, pp. 121-146.

Godicheau, François, «La guerra civile espagnole, enjeux historiographiques et patrimoine politique», *Vingtième siècle: revue d'histoire*, núm. 127, 2015, pp. 59-76.

González de Garay, María Teresa, «Paulino Masip: un escritor exiliado de la generación del 27», *Turia: revista cultural*, núm. 113-114, 2015, pp. 9-20.

González de Garay, María Teresa; Martínez Galilea, Alfonso; De las Rivas, Manuel; Santana, Pedro, «José Ramón Gómez. Homenaje al poeta», *Xiloca: revista del Centro de Estudios del Jiloca*, núm. 43, 2015, pp.75-104.

Hernández Holgado, Fernando, «Juana Doña y el manatí de la memoria: Memorias de las cárceles franquistas de mujeres (1978-2007)», *Arenal: revista de historia de las mujeres*, vol, 22, núm. 2, 2015, pp. 283-309.

Hidalgo Nacher, Max, «Los discursos de la crítica literaria argentina y la teoría literaria francesa», *Revista de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada*, núm. 12, 2015, pp.102-131.

Lázaro, Esther, «Una muy buena introducción a Max Aub», *Primer Acto: cuadernos de investigación teatral*, núm. 349, 2015, pp. 55-60.

López García, José Ramón, «Los poemas mexicanos de Francisco Giner de los Ríos», a *Laberintos*, núm.17, 2015, pp. 205-220.

Maluquer de Motes, Jordi, «Estimaciones de segunda generación del PIB de la Europa Latina: España, Francia, Italia y Portugal (1950-2013)», *Revista de historia industrial*, núm. 58, 2015, pp. 423-450.

Marín i Corbera, Martí, «Changer de pays, changer de coutumes. Les migrants andalous en Catalogne sous le franquisme», *Langues néo-latines: revue des langues vivantes romanes*, núm. 374, 2015, pp. 75-87.

Marín i Corbera, Martí, «Migrantes, fronteras y fascismos. El control de los desplazamientos por parte del régimen franquista, 1939-1965», a *Spagna contemporanea, Semestrare di storia, cultura e bibliografia diretto da Alfonso Botti e Claudio VENZA*, núm. 47, 2015, pp. 79-94.

Molinero, Carme, i Ysàs, Pere, «Un proceso policéntrico. La transición de la dictadura a la democracia en España», a *Avances del Cesor*, núm. 12, 2015, pp. 189-207.

Morente Valero, Francisco, «La historia de los intelectuales durante el franquismo. Un ensayo bibliográfico», *Bulletín d'histoire contemporaine de l'Espagne*, núm. 50, 2015, pp. 163-194.

Paz Torres, Olga, «Hopes and opportunities for women in the Spanish Second Republic: the access to employment as labor inspectors», *Iuslabor*, núm. 1, 2015. (Revista Online)

Reig Tapia, Alberto, «La sombra de Franco es alargada», a *Hispania Nova: revista de historia contemporánea*, núm. Extraordinari 1, 2015, pp. 55-83.

Riquer i Permanyer, Borja de, «Viure i historiar el franquisme», a *L'Avenç: revista d'història i cultura*, núm. 417, 2015, pp. 24-33.

Risques Corbella, Manel, «La dictadura franquista», a *Revista Reflexão e Ação*, vol. 23, núm. 2, 2015, pp. 170-197.

Samblancat, Neus, «Un canto a la libertad: de Barcelona a la Bretaña francesa de Luisa Carnés», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 236-244.

Tovar, Francisco, «Segundo Serrano Poncela: relatos de América», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 55-65.

Vallès Muñío, Daniel, «La restitución de bienes incautados a organizaciones sindicales y partidos políticos durante el franquismo. Un análisis jurídico», *Historia, trabajo y sociedad*, núm. 6, 2015, pp. 51-80.

Vallès Muñío, Daniel, «El TEDH no cuestiona la Ley de Memoria Histórica, pero podría. Comentario de la STEDH de 4 de noviembre de 2014, caso de Ruiz Funes contra España», *InDret: revista para el análisis del Derecho*, núm. 4, 2015.

Valls, Fernando, «De lo peor, lo malo y algo también de lo bueno en una novela de Javier Marías», a *Insula: revista de letras y ciencias humanas*, núm. 825, 2015, pp. 43-47.

Valls, Fernando, «La narrativa de Rafael Chirbes: entre las sombras de la Historia», a *Turia: revista cultural*, núm. 112, 2015, pp. 127-145.

Valls, Fernando, «Narrativa y reescritura: los microrrelatos de José de la Colina», a *Laberintos*, núm. 17, 2015, pp. 277-301.

Veiga Rodríguez, Francisco (amb Jaume Suau i Puig), «Mirar el present en clau històrica», a *Segle XX: revista catalana d'història*, núm. 8, 2015, pp. 135-148.

Vilanova i Vila-Abadal, Francesc, «L'antisemitisme persistent. "Destino" i el "problema jueu" l'any 1945», a *L'Avenç: Revista de història i cultura*, núm. 416, 2015, pp. 50-55.

Vilanova i Vila-Abadal, Francesc, «Un dia de fúria falangista. 18 de juliol de 1944», a *L'Avenç: Revista de història i cultura*, núm. 414, 2015, pp. 38-43.

Jornades d'actualització didàctica i científica coorganitzades amb l'ICE de la UAB

L'estiu del 2015 va tenir lloc la vuitena edició de les Jornades d'actualització didàctica i científica, una acció de formació i difusió que el CEFID ha coorganitzat amb l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la UAB des del 2008. Les Jornades s'adrecen de manera preferent, encara que no exclusiva, al professorat d'ensenyament secundari. L'edició del 2015 va celebrar-se del 6 al 10 de juliol, sota el títol *Dissidències i resistències al franquisme*, i hi participaren una seixantena de persones. El temes i ponents inclosos en el programa va ser els següents:

6 de juliol

- *Resistències a Europa*. Enzo Traverso (Cornell University).
- *Les guerrilles*. Daniel Arasa (periodista)

7 de juliol

- *La resistència a les presons*. Fernando Hernández Holgado (Grupo de Estudios sobre la Prisión y las Instituciones Punitivas (GEHPIP-Universidad de Castilla-La Mancha).
- *Les revistes: entre la dissidència i l'oposició*. Javier Muñoz Soro (Universidad Complutense de Madrid).

8 de juliol

- *Catolicisme contestatari: del compromís social a l'activisme polític*. Emili Ferrando (professor jubilat de la Universitat Ramon Llull).
- *El cinema crític*. Magí Crusells (Universitat de Barcelona).

9 de juliol

- *Literatura crítica i censura*. Juan Rodríguez (UAB).
- *Resistències des de la cultura i la literatura catalanes*. Jordi Marrugat (UAB).

10 de juliol

- *Pacifisme i antimilitarisme*. Carlos Ordás (UAB).
- *Lluita armada durant els 70*. Pau Casanellas (Instituto de História Contemporânea da Universidade Nova de Lisboa)

6 Tesis doctorals

Durant el 2015 s'han presentat set tesis doctorals dirigides per membres del CEFID. Es tracta d'una xifra notable, que reflecteix la solidesa del centre pel que fa a la seva principal dimensió formativa: la que té a veure amb els nous investigadors i investigadores. Les tesis són les següents:

- Monge López, Jesús María, *Influencias literarias y filosóficas en La lámpara maravillosa de Ramón del Valle-Inclán*. Data de lectura: 17/07/2015. Director: Manuel Aznar Soler
- Sasso, Alfredo, *El fracaso de la opción no nacionalista en Bosnia-Herzegovina (1990-1992)*. Data de lectura: 20/11/2015. Director: Francisco Veiga.
- Pérez Ventalló, Joan, *Els debats sobre la qüestió jueva a Catalunya (1917-1939)*. Data de lectura: 02/12/2015. Director: Joan B. Culla.
- Juanmartí Generès, Eduard, *D'“Israel” (1929) a “Antígona” (1939). L'apropiació espriuana de mites bíblics i clàssics, entre la llum i el neguit*. Data de lectura: 04/12/2015. Director: Víctor Martínez-Gil
- Saumell i Olivella, Eva, *Cuina, teatre i modernitat. Barcelona, 1888-1919*. Data de lectura: 11/12/2015. Director: Francesc Foguet i Boreu.
- Mori Ribeiro, Thiago, *Ob caenum: normalitat cultural, sexe i models cosmopolites a la novel·la sentimental masculina de Josep Maria Francès*. Directora: Maria Campillo Guajardo (codirecció amb Marie Franco, Sorbonne Nouvelle-París 3). Data de lectura: 14/12/2015.
- García Crespo, Guillermo, *Los empresarios y Europa. Las organizaciones patronales ante la adhesión de España a la CEE (1962-1986)*. Data de lectura: 18/12/15. Director: Pere Ysàs Solanes.

7 Projectes finançats

Els membres, grups i equips del CEFID desenvolupen accions i projectes de recerca finançats per diverses institucions –entre les quals hi ha el Mineco i l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR, Generalitat de Catalunya)-, ja sigui mitjançant convocatòries competitives, ja a través de convenis i subvencions específiques per a determinades actuacions. Aquesta tasca de captació de recursos és un element fonamental i imprescindible per a la potenciació de la recerca. Malgrat les dificultats imperants a l'hora d'obtenir-ne, els esforços duts a terme en aquest sentit i la capacitat del CEFID per respondre a demandes socials i institucionals han donat el seu resultat: l'apartat 7.1 mostra nous projectes i actuacions per als quals s'ha rebut finançament durant el 2015. Pel que fa al 7.2, recull els ajuts i reconeixements de l'AGAUR a diversos grups integrats en el CEFID o dirigits per membres del centre. Finalment, l'apartat 7.3 recull aquells projectes i accions que ja estaven en curs anteriorment i que han continuat el seu desenvolupament durant el 2014.

7.1. Nous projectes i accions

- *Transiciones a la democracia en el sur de Europa y en América Latina: España, Portugal, Argentina y Chile*
Investigadors principals: Carme Molinero i Pere Ysàs
Referència: HAR2015-63657-P
Durada: 2016-2019
- *Continguts, criteris i consideracions per a l'establiment d'una política pública de memòria a Barcelona en relació al Pla d'Actuació Municipal de la ciutat (Assistència tècnica al Comissionat de Projectes Estratègics i Memòria Històrica de l'Ajuntament de Barcelona)*
Investigadora responsable: Carme Molinero
Institució finançadora: Ajuntament de Barcelona
Referència: Exp. 2015/245
Durada: 2015-2016

- *Recuperar, conservar i difondre. La creació d'un fons oral sobre dones universitàries a barcelona durant el franquisme*
Investigadores responsables: Carme Molinero i Helena Saavedra
Institució finançadora: Ajuntament de Barcelona
Referència: 15S02918-001
Durada: 2015

7.2. Ajuts a grups de recerca de Catalunya (SGR – AGAUR, 2014-2016)

Ajuts a grups de recerca consolidats (GRC) integrats en el CEFID:

- Grupo de Estudios sobre el Exilio Literario (GEXEL)
Coordinador del grup: Manuel Aznar Soler
Referència: 2014 SGR 1376

Ajuts a grups de recerca emergents (GRE) dirigits per membres del CEFID:

- Grup de Recerca en Història Actual (GReHA)
Coordinador del grup: Francisco Veiga
Referència: 2014 SGR 956

Grups integrats en el CEFID o dirigits per membres del centre amb reconeixement com a grups de recerca consolidats (GRC):

- Grup de Recerca sobre l'Època Franquista (GREF)
Coordinadora del grup: Carme Molinero
Referència: 2014 SGR 236
- Grup d'Història del Parlamentarisme
Coordinador del grup: Borja de Riquer
Referència: 2014 SGR 776
- Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània (GELCC)
Coordinador del grup: Jaume Aulet
Referència: 2014 SGR 1615

7.3. Projectes i accions amb finançament del Mineco o altres institucions obtingut en convocatòries anteriors i que han seguit en curs durant el 2015.

- *Proyecto de epistemología para un diccionario de la memoria colectiva: conceptos, expresiones, marcas y políticas.*
Investigador principal: Ricard Vinyes
Referència: HAR2014-52902-P
Durada: 2015-2017.
- *La historia de la literatura española y el exilio republicano de 1939*
Investigador principal: Manuel Aznar Soler
Referència: FFI2013-42431-P
Durada: 2014-2016

- *La izquierda en la transición española*
Investigador Principal: Pere Ysàs
Referència: HAR2012-31431
Durada: 2013-2015
- Realització de la recerca i l'exposició *Rubí, 1962-1978: de la Dictadura a la Democràcia*.
Investigador responsable: Pere Ysàs
Conveni entre la UAB i l'Ajuntament de Rubí, 19 de desembre de 2013
Durada: 2014-2015